

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Responsorijs. 13.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

Domine miserere nobis: non Domne, vt ante Lectionem, quia cum Deo loquitur Lector, & indicat, ne ipsum quidem officium prædicandi sine alicuius, vel leuis culpæ puluere peragi posse, Rupert. *lib. 1. de diu. offic. c. 13.* Cui succinit Chorus dicens: *Deo gratias*: quod ad totam Lectionem refert Rupert. *cap. 14.* quia, inquit, agimus Deo gratias, quod panem doctrinæ nobis frangere sit dignatus idemque ideo responderetur in fine omnium Capitulorum; quamuis non addatur; *Tu autem Domine &c.* Omittuntur hæc in triduo maioris Hebdomadæ, & in Officio Defunctorum, de quibus suo loco dicemus.

21 Denique ad Lectiones sedetur. Amalar. *lib. 3. cap. 11. & lib. 4. cap. 3.* vel silendo statur; *ibidem*, ad maiorem attentionem vtrumque, vt probat Julius Nigronus in *Reg. commun. Societ. Iesu Reg. 2. num. 59.*

22 Interrogatus quandoque fui, quænam Lectiones legi possunt in Festis S. Abrahamæ, & S. Iob quæ alicubi celebrantur? An leges primas Lectiones haustas ex Genesi, & ex historia Iob, quæ videlicet habentur in Dominica Quinquagesimæ, & 1. Domin. Septembris? In secundo Noct. quæ ibidem habentur in eorumdem commendationem, & laudem? In tertio Nocturno Euangeliū, *Homo quidam Nobilis*, cum Homilia Sancti Ambrosij, in nostro Octauario Romano, seu in Festo Sancti Ludouici Regis? Vel, in primo nocturno Lectiones de Scriptura occurrenti. In secundo Nocturno, quæ habentur in secundo Nocturno Domin. Quinquagesimæ, & Domin. 1. Septembris, sicui pro Historia S. Agnetis legitur Sermo Sancti Ambrosij in laudem eiusdem. In tertio vt supra, Posterior hic modus mihi magis placeret, conformior alijs Sanctorum Festis. Quæ verò dicimus de SS. Abraham, & Iob, valent etiā in Festis Sanctorum Isaia, Ieremiæ, Danielis, Davidis, & similiarum, vbi eorum Festa celebrantur, proprijs è Breuiario adhibitis eorum Lectionibus.

De Responsorijs. Cap. XIII.

1 **R**esponsorium post Lectionem appellatur Historia a Microl. *c. 32.* & Radulph *proposit. 12.* qua voce Rubricæ nostræ non carent, Rubr. *de Dominicis num. 7.* quia prosequitur Historiam Sacræ Scripturæ in præcedenti Lectione lectam, ait Turrecrem. ad *Regul. Sancti Benedicti tract. 66.* & secundum ordinem Historiæ ordinata sunt Responsorija, inquit Amalar. *in ordine Antiphon. cap. 37. & 39.* Responsorium autem à respondendo deducit Rupert. *1. de offic. cap. 15.* quia, inquit, respondent Lectionibus tristitia tristibus, læta lætis, succinente Choro. Vel quia a capite repetitur, Alcuin. *cap. de celebrat. Missæ.* Vel quia, vno canente, Chorus consonando respondet: ante vnus; nunc duo, vel plures, Choro respondente, ait Isidor. *1. de offic. cap. 8.*

2 Itali primum inventores fuerunt Responsoriorum, Isid. *loco cit.* S. Hilarius videtur meminisse ad *Psal. 65.* inter diuinorum, ait Sacramentorum officia responsionem deuoræ confessionis accipiat.

3 Additum est, *Gloria Patris*, à modernis Apostolicis; ex Amal. *de ord. Antiph. cap. 1.* & dicebatur integrè cum Vers. *Sicut erat*: quod nunc non dicitur, neque dicebatur tempore Radulphi, vt ipse testatur *propos. 12.* quod præcepisse Concil. Tolet. *4. can. 15.* certum est, ea lege, vt in lætis tantum sequatur, *Gloria Patris*, in tristioribus repetatur initium Responsorij, quod obseruatur in Dominica de Passione, & sequentibus Festijs.

4 Significat autem Responsorij, quod exoptat nos Ecclesia, non tantum auditores verbi Dei in Lectione, sed etiam factores post Lectionem, Amalar. *de ord. Antiph. cap. 4.* & nouem Responsorija nos coniungunt gaudijs nouem Ordinum Angelicorum, Idem *lib. 4. cap. 9.* Item significat assensum auditorum, Hugo in *Spec. cap. 7.* est item spirituale Canticum ad subleuandos animos inrer legendum Amalar. *lib. 4. cap. 3.* Est etiam Gratiarum actio de beneficio collato intra

E 4 illam

illam horam, cui cum Nocturno, seu Hora Canonica correspondet Responsorium, Duran. libro 4. capit. 19. Et quia laus Dei repeti debet, ideo repetitur Responsorium, & in fine additur, *Gloria Patri*, ut de omnibus donis, ac datis laudemus Creatorem, Amalar. de ord. Antiphon. c. 1. Tertio potissimum Responso-rio annectitur, *Gloria Patri*, quia Trinitati omne tempus, præteritum, præsens, & futurum subijcitur, Radulph. proposi. 12.

5 Qui inchoat Responsorium, idem & Versum recitat, ait Ordo Rom. cæteri repetunt, ut id ipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata, Rupert. loco citato. Repetitio est imperfecta, hoc est, partis tantum Responsorij, ut fateamur, opera nostra esse imperfecta. Duran. lib. 5. cap. 2. In aliquibus Festis est perfecta à capite, ut in primo Responso-rio Natalis Domini, Paschatis, & 1. Dom. Adventus. adde notandam plenam notitiam, & perfectionem Sanctorum. Idem ibidem Repetitio, post, *Gloria Patri*, debet esse breuior, quam post Versum, Radulph. proposi. 12. quod apud nos non raro fit, ut dimidiata repetatur periodus, quæ est ante Versum, à Choro, quia in gratiarum actione ad Deum impates, & diminuti sumus, ait Radulph. ibid.

6 Quando dicitur: *Te Deum*, Romani omittunt nonum Responsorium, & octauo addant, *Gloria Patri*, Radulph. proposi. 15. quod octauum Responsorium, in Dominicis per annum est de Trinitate: *Duo Seraphim*, &c. quia ex Durand. libro 5. cap. 2. antiquitus Lectio nona sepe-erat de Trinitate, cui respondebat nonum Responsorium de eadem, Cessauit Lectio, translatum est Responsorium in octauum locum, & succedit, *Te Deum*, in laudem Trinitatis, vice Lectio- nis de eadem.

7 In Ferijs, seu Festis trium Lectio- num sumuntur Responsorialia à Nocturnis Dominicæ, seu Communi Sanctorum, eodem ordine, & proportione, qua diximus de Absolutionibus, & Benedictionibus sup. cap. 11. num. 6. pagina 65. &

quando defunt in tertio Nocturno Dominicæ, tunc in Feria quarta, & Sabbato suppletur cum proximioribus Responso-rijs, secundo, & tertio Feriæ secundæ: neque alia est causa quam necessitas cum vicinitate coniuncta.

8 Responsorialia primo ponenda in Dominicæ, si hæc impediatur a Festo Dupli- ci, ponenda sunt in prima Feria sequenti, tamquam Historia principium antequam dicantur alia Responsorialia, eadem ratio- ne, qua initium libri legendum est ante alias eiusdem libri Lectiones, quæ verò non possunt dici, eo anno omittuntur. Neque visum est in recognitione Clementina Breuiarij conuenire, ut pro reci- tatione primorum Responsoriorum fiat officium de Feria, translato Semidupli- ci Festo, vel suppresso quandoque ob hanc causam Festo Simplici quod aliàs fiebat cum admiratione populi, qui missam de Sancto potius, quam de Feria optabat audire. excipe Dominicam secundam, post Epiphaniam, de qua suo loco dice- mus.

9 Responsorialia de Tobia, si in Domini- ca, aut Ferijs 2. & 3. poni non possunt, po- nantur fer. 4. sed fer. 5. ne eadem imme- diate repetantur, poterunt dici Respon- s. 2. noctur. Domin. eadem ratione, qua di- cetur, de Lectio- nibus in Festo Sancto- rum Pphilippi, & Iacobi in Sabbato ante Domin. 4. post Pascha.

10 Tempore Paschali additur, *Alle- luia*, ante versum, non versui, quod asse- rit de Romana consuetudine, Radulph. proposi. duodecima, quia in versu non fini- tur Responsorium: sed in ea parte, quæ a Choro repetitur, cui tamquam termino conuenit augmentum lætitiæ.

De Responsorijs Breuibus Ho- rarum. Cap. XIV.

1 Breuia dicuntur, tum in festum re- spectu præcedentium Lectio- num breuiorum, id est, Capitulorum. Vnde Radulph. proposi. 12. appellauit Responso- ria magna, quæ capite præcedenti decla- rauimus. Eadem autem de his ferè dici
pos-